Adam został stworzony pierwszy – i to oznacza …

Marg Mowczko · Przekład na język niemiecki: Hans-Jörg Ronsdorf · listopad 2022 · poprawiono w październiku 2026

Prawo pierworództwa i patriarchat

Wczoraj rozmawiałam z pewnym młodym mężczyzną, a w trakcie naszej rozmowy wyjaśnił mi, że wierzy, iż Biblia naucza „łagodnego patriarchatu, dopóki jesteśmy na ziemi". Jednym z powodów, dla których wierzy w ten „miękki patriarchat", jest to, że uważa zasadę pierworództwa za część Bożego planu dla społeczeństwa, przy czym Adam uchodzi za jej wzorcowy przykład, ponieważ został stworzony przed Ewą.

Według słownika Merriam-Webster „prawo pierworództwa" (primogenitura[1]) może mieć dwa znaczenia. Może po prostu oznaczać (1) „stan bycia pierworodnym spośród dzieci tych samych rodziców", z różnymi implikacjami, albo może oznaczać (2) „wyłączne prawo dziedziczenia przysługujące najstarszemu synowi". W sensie pierwszej definicji Adama i Ewę można by rozumieć jako dzieci tego samego rodzica, mianowicie Boga, przy czym Adam jest pierworodnym (Łuk 3,38; por. 1 Kor 11,12).

1 Księga Mojżeszowa 2 i 1 List do Tymoteusza 2,13 (streszczenie 1 Księgi Mojżeszowej 2) mówią nam, że Adam (albo ha'adam) został stworzony jako pierwszy, a Ewa jako druga. Ale czy te fragmenty Biblii wskazują, że ta kolejność ma znaczenie i jest częścią Bożego planu kształtowania relacji? ***Czy wskazują one, że istnieje trwały wzorzec pierworództwa albo pierwszeństwa – mężczyzny na pierwszym miejscu, a kobiety na drugim?*** Czy te Pisma w jakiś sposób ustanawiają wyłącznie męski autorytet albo łagodny patriarchat? Czy wskazują na „wyłączne prawo dziedziczenia" dla Adama, które wyklucza Ewę?

5 powodów, dla których argument z pierworództwa nie działa

Łączenie patriarchatu wśród chrześcijan z primogeniturą w 1 Księdze Mojżeszowej jest pełne problemów. Oto pięć powodów, dla których to nie działa.

1. Po operacji opisanej w 1 Księdze Mojżeszowej 2,21-22 pierwszy człowiek w Edenie był inny niż przy swoim pierwszym stworzeniu przez Boga. Z jego ciała wyjęto część albo bok[2]; brakowało mu teraz części siebie, która stała się integralną częścią kobiety. To przeniesienie znaczącej części ciała z Adama (albo ha'adam) na Ewę sprawia, że wyobrażenie, iż mężczyzna jest pierwszy, a kobieta druga, staje się mniej jednoznaczne i mniej rozstrzygające.

2. W pierworództwie chodzi o kolejność narodzin, ale ani Adam, ani Ewa się nie narodzili; oboje zostali stworzeni przez Boga. Nie ma żadnego wersetu biblijnego, który mówiłby, że Adam był „pierworodnym".

3. Zwyczaj pierworództwa był częścią wielu starożytnych społeczeństw, w tym społeczeństwa izraelskiego, ale dotyczył tylko synów, nie córek, nie kobiet.

4. Wiele znanych rodzin biblijnych nie przestrzegało tego zwyczaju.

Cynthia Westfall pisze o tym czwartym punkcie.

> *W całej narracji 1 Księgi Mojżeszowej od początku jest jasne, że ten, kto urodził się albo przyszedł pierwszy, niekoniecznie miał autorytet. Primogenitura wśród braci była wciąż na nowo podważana, tak że 1 Księgi Mojżeszowej nie można przywoływać jako argumentu za męskim autorytetem z tego powodu, że Adam został ukształtowany jako pierwszy. Kain urodził się pierwszy, ale łaskę Boga otrzymał Abel. Ezaw urodził się pierwszy, ale Bóg wybrał Jakuba. Ruben urodził się pierwszy, ale linia Chrystusa przyszła przez Judę, a Józef uratował rodzinę i przejął nad nią władzę. Manasses był pierworodnym Józefa, ale Jakub położył prawą rękę na głowie Efraima, by powiedzieć, że on będzie większy.*

Także inne księgi Starego Testamentu pokazują, że Bóg wyposażał młodszych braci w większy autorytet niż ich starsze rodzeństwo. Na przykład Mojżesz miał większy autorytet niż jego starszy brat Aaron; Dawid był najmłodszym synem Isajego, ale został wybrany przez Boga na króla Izraela; Salomon został następcą Dawida, choć nie był pierworodnym synem Dawida.

Izraelici nie przestrzegali zwyczaju pierworództwa ani ściśle, ani powszechnie. Ważniejsze jest to, że Bóg w kilku ważnych przypadkach nie zważał na ten zwyczaj. A w 2 Księdze Mojżeszowej 4,22 mówi metaforycznie o całym ludzie Izraela (nie tylko o mężczyznach) jako o swoim pierworodnym synu.

5. Ważne jest, że pojęcie pierworództwa nie ma miejsca wśród naśladowców Jezusa w nowym stworzeniu. Jezus nauczał raczej, że w Jego Królestwie „ostatni będą pierwszymi, a pierwsi ostatnimi" (Mat 20,16). Nauczał też innych, podobnie kontrkulturowych i wyrównujących zasad.

Primogenitura a Jezus

W Królestwie Bożym, do którego należymy, jedyną osobą, która może rościć sobie prawo pierworództwa, jest sam Jezus. Westfall wskazuje, że „Jezus jest pierworodnym nas wszystkich", którzy jesteśmy w Chrystusie (Rzym 8,29; Kol 1,15.18), i że ta prawda „relatywizuje relacje między Jego naśladowcami". ***Innymi słowy, wśród naśladowców Jezusa panuje równość, ponieważ bez względu na naszą płeć zostajemy upodobnieni do obrazu naszego wielkiego Brata.***

Primogenitura nie jest dynamiką, którą Bóg wprowadził do społeczeństwa ani którą Jezus pochwalił.[3] Ponadto Paweł podważył wyobrażenie, że mężczyźni mają szczególną pozycję czy przywilej tylko dlatego, że Adam został stworzony pierwszy. W 1 Liście do Koryntian 11,12 Paweł naucza, że wprawdzie pierwsza kobieta pochodzi od pierwszego mężczyzny, ale każdy inny mężczyzna urodził się z kobiety. I wyjaśnia dalej: „Wszystko zaś pochodzi od Boga". Zarówno mężczyźni, jak i kobiety ostatecznie mają w Bogu swoje źródło. ***Nie ma tu różnicy między płciami, lecz wzajemna zależność płci.***

> ***1 Koryntian 11,11-12 (przekład z niemieckiej Biblii Elberfelder) Wszakże w Panu ani kobieta nie jest bez mężczyzny, ani mężczyzna bez kobiety. Bo jak kobieta jest z mężczyzny (Adam), tak i mężczyzna przez kobietę (Kain i dalsi); wszystko zaś z Boga.***

Mężczyźni nie mają ani wyższego autorytetu, ani lepszego dziedzictwa niż ich siostry. Przeciwnie, wszyscy będziemy mieli udział we wspaniałym dziedzictwie (Ef 1,21-22). Chrześcijańscy mężczyźni i kobiety są współdziedzicami, bez najmniejszego śladu primogenitury; jesteśmy nawet współdziedzicami naszego starszego Brata, Jezusa (Rzym 8,16-17)!

Zdumiewające prawdy teologiczne o nowym przymierzu i o naszym nowym stworzeniu w Chrystusie mają bezpośredni wpływ na nasze obecne relacje we wspólnocie naśladowców Jezusa. ***W tej***

wspólnocie, w Kościele, nie powinno być miejsca na hierarchię płci ani na patriarchat jakiegokolwiek rodzaju.

B.T. Roberts tak komentuje to, że kobieta stoi na drugim miejscu po mężczyźnie.

Nalega się [z niektórych stron], że Biblia przedstawia kobietę jako niższą od mężczyzny i jemu poddaną; dlatego nie powinno się jej pozwalać zajmować pozycji równej jego pozycji, ani w Kościele, ani w państwie. Jako dowód przytacza się fakt, że kobieta została stworzona jako ostatnia. Ale jeśli to czegoś dowodzi, to jej wyższości. Dzieło stworzenia przebiegało bowiem w regularnej gradacji od tego, co niższe, do tego, co wyższe.

B.T. Roberts, Ordaining Women (1891)

Oryginał: Marg Mowczko, „Adam was created first and this means …", 3 marca 2017, https://margmowczko.com/adam-created-first/ – przetłumaczone na język niemiecki za uprzejmą zgodą autorki.

Przypisy

1. Primogenitura oznacza w języku fachowym porządek dziedziczenia, według którego tylko pierworodne dziecko obejmuje spadek i następstwo prawne po zmarłej osobie, podczas gdy jego młodsze rodzeństwo nie jest brane pod uwagę. Spadkobiercą i następcą prawnym pierworodnego dziecka jest z kolei jego pierworodne dziecko. Wikipedia
2. Hebrajskie słowo tsela, które w 1 Księdze Mojżeszowej 2 tradycyjnie tłumaczy się jako „żebro", zwykle oznacza „bok". (Zob. Strong nr 6763.) John H. Walton wyjaśnia, że jeśli przyjrzeć się, jak słowo tsela jest używane w innych miejscach Biblii hebrajskiej, „musimy dojść do wniosku, że Bóg wziął jeden z boków Adama – co prawdopodobnie oznacza, że przeciął Adama na dwie połowy i z jednej strony ukształtował kobietę". Walton, The Lost World of Adam and Eve (Downers Grove: InterVarsity Press, 2015), 78.
3. ***Jezus nigdy nie wspomina o czymś takim jak porządek stworzenia, w którym mężczyzna stoi na pierwszym miejscu, a kobieta na drugim. W Ewangeliach cytuje 1 Księgę Mojżeszową 1, gdzie mowa jest o tym, że mężczyźni i kobiety zostali stworzeni jednocześnie. Na przykład w Ewangelii Mateusza 19,4 Jezus pyta faryzeuszów: „Czy nie czytaliście, że Stwórca od początku stworzył ich jako mężczyznę i kobietę?" Jezus cytuje też 1 Księgę Mojżeszową 2: „Dlatego mężczyzna opuści ojca i matkę i połączy się ze swoją żoną, i staną się dwoje jednym ciałem". Jezus nauczał jedności (tzn. bycia jednym) w małżeństwie; nie nauczał, że w małżeństwie istnieje albo powinien istnieć męski autorytet czy hierarchia płci (Mat 19,5-6.***